

CRIMINALITEIT IN GENT IN DE VORIGE EEUW

Uit een politierapport (1955)

DEEL 3. OORZAKEN EN UITLOKKENDE FACTOREN

Drank en Vrouwen

De Belg is fier op 't feit dat hij wereldrecordhouder is voor verbruik van bier. We zagen dat Gent thans 1746 herbergen of drankgelegenheden en 655 opgegeven likeurwinkels telt. En de meeste uitbaters van deze zaken leven 'dik' op de opbrengst. Als men ziet het karig aantal personen die er zich heen begeven, stemt dit tot nadenken. Zeker het beroep van 'cafébaas' is niet steeds rooskleurig. Ze dienen te lachen zelf met de onnozelse praat van een dronkaard of halfdronken persoon, maar dit sluit niet uit dat ze daarmee hun kosten dekken en leven. Oneerlijkheid zal dan wel in sommige gevallen er de reden toe zijn.

Afb. 1. Vanderdonckdoorgang gezien vanuit de Schepenvijverstraat in de jaren 1960-70. In de achtergrond de toegang tot de Brabantdam, een van de twee overdekte delen van die Y-vormige 'passage'. Met café Belgrado en 't Nieuw Kantientje (foto verzameling Vollaert).

Wie zegt herberg spreekt ook van meer verdachte gelagzalen waar achter wazige of dikke gordijnen men liefst alleen komende heren ziet en waar de dame of de dienstster of de kashoudster alles in 't werk stelt om die heren al de gewenste en verwachte 'genoegens' te schenken tegen klinkende munt. Dit soort liefdewinkels en plezante cafétjes (afb. 1 en 2) zijn te Gent meer geconcentreerd in 't stadscentrum (Zuid) en rond de haven. De uitbaters en hun dienststers zijn op hun manier mensenkenners. Pornografische beelden of afbeeldingen, sterk opzweepende dranken of andere verdovingsmiddelen (cigaretten met marihuana bv.), provocerende kledij of houdingen, onzedige of woordspelende gesprekken, worden gebruikt om de geslachtsdrift van de bezoeker op te wekken of op te zwepen.

Afb. 2. Belgradostraat in de jaren 1960-70 gezien vanuit de Brabantdam met links het hoerenkotje Orchidée en rechts Bleu Night. In de achtergrond de Keizer Karelstraat (foto collectie Vollaert). Anno 2017 is Bleu Night zijn naam verloren, maar heeft zijn functie behouden. De Orchidée moest plaats ruimen voor parking.

Met zijn officieel slechts 36 gekende dienststers schijnt Gent een paradijs. Vergeten we niet dat het overgrote getal van de dienststers niet gekend is, dat het veel de caféhoudster is of 'toevallig aangekomen kennissen' zijn die tot

verbruik aanzetten. Rond de Beestenmarkt zijn er op de dagen van markt de herbergen vaak bezocht door vrouwen die van die gelegenheid gebruik maken om winstjes te doen. Men citeert het geval van een weduwe met kinderen die de dinsdagavond doorbracht met alle soorten lascieve dansen uit te voeren om daarna met de klanten naar haar woning te trekken. Meer deftige ‘dames’ ontvangen er wekelijks van hun ‘lief’ (al was het iedere week een andere) geld om hun rang of snobisme te voldoen en dat meestal zonder dat hun echtgenoot iets vermoedt. Het is opvallend dat de vrijdag (beursdag) zoveel ‘dames’ in het stadscentrum kuieren en dikwijls de ene of de andere herberg aandoen. Is dat werkelijk alleen om die enkele beursmannen te zien commerceren in de herbergen of op de Koornmarkt? Neen, het is eenvoudig een verdoken prostitutie.

Het is moeilijk drank en vrouwen te scheiden, zoals men ziet. Daarbij voegen zich dan de officieel gekende nachtclubs en private clubs. Deze zijn meer speciaal ingericht om aan ‘verfijnde heren’ wellustige genoegens te verschaffen zonder dat eenieder er moet over kraaien. Het zijn ook de huizen waar champagnevijn stroomt, waar grote bedragen in enkele uren verteerd worden in zeer verfijnde braspertijen en waar de vrouwen natuurlijk niet ontbreken.

Gaan we nu een stap verder in die herbergen die gelegen zijn in het havenkwartier. Matrozen die soms wekenlang op een schip lagen waar ze geen gelegenheid hadden geld te verteren, voelen nu eens vastere bodem onder de voeten en weten dat de brieven tas gevuld is. Zwaar en lastig werk brengt met zich brutale ontspanning. We zien dan ook de matrozen, van zodra ze vrij zijn, zich op die herbergen werpen, er drinken en baldadigheden uitsteken. De herbergbazen kennen onze zeelieden en de gelagzaal is dan ook primitief geïnstalleerd (schade is er niet veel te veroorzaken) met muziek (zo hard en weinig harmonieus mogelijk) en met vrouwen die niet goed genoeg meer zijn om elders als trekpleister te dienen, zodanig laag zijn ze gevallen. Hun taal, hun kledij, hun houding, alles is om het gemeenste.

Gelukkig bezit de stad ook herbergen van goede reputatie, waar deftige mensen zich komen verzetten gedurende een paar uren. De meer volksherbergen hebben nochtans veelal enkele vaste klanten die werkelijk de basis zijn van de inkomsten van de bazen. ’t Zijn de ‘stamcafés’ zoals ze in Gent genoemd worden.

Buiten de herbergen bestaan er nochtans plaatsen waar drank geschonken wordt en waar werkelijk dus geheime herbergen bestaan. In ’t algemeen zijn deze verbruikszalen ondergoed- en tabakswinkeltjes. Vrouwen of de bazin dienen er de klanten in wat de winkel verkoopt, in wat er te drinken is en

meestal ook in rap vervlogen illusies. Een onderzoek ingesteld enkele maanden terug bewees dat in zo'n tabakswinkel de uitbaatster er een serveuse op nahield die goed haar brood verdiende (de bazin zal dan ook wel niet van honger zijn omgekomen).

Verder dit artikel over de herbergen uitbreiden zou ons nog steeds maar meer bewijzen dat het niet buiten de huiskring is dat men plezier moet zoeken. Buiten hoofdpijn vindt men er ledige beurzen, en deze dienen dan weer maar eens gevuld, want 't plezier dient voort te bestaan en werk levert gewoonlijk niet genoeg op om dit te verwezentlijken. Men doet zijn familie te kort of men besteelt zijn evenmens. In 't eerste geval dwingt men de familieleden tot alle soorten van middelen om te leven {gewoonlijk onwettelijke}, in 't tweede begaat men zelf inbreuken.

Afb. 3. Een zedige inblik vanuit de Vlaanderenstraat in het later gebouwde (tweede) overdekte deel van de Vanderdonckdoorgang. In de achtergrond Taverne Pol in de Schepenvijverstraat (foto jaren 1960-70, coll. Vollaert).

Sinds het in voege komen van de wet van 21.8.1948 nopens het beteugelen van de prostitutie, zijn de bordelen officieel afgeschaft (afb. 3). We hebben

gezien in welke mate, en een verdere studie van dit probleem zou ons leiden naar de studie van de prostitutie te Gent. De rendez-vous huizen bestaan nochtans nog ten getalle van negentien. De houders ervan betalen een jaarlijkse stadstaks van 20.000 Fr. en zijn onderworpen aan speciaal toezicht van de plaatselijke politie. De meeste van die huizen liggen buiten de grote straten en zijn, ten minste buiten uit, in een tamelijke staat van verval. De meeste hoteliers ontduiken deze taks niettegenstaande dat de verliefden er komen vernachten of slapen, door de klanten in te schrijven en te doen betalen voor twee afzonderlijke kamers. Verder onderzoek in deze zaken wordt slechts gedaan als aanhitsing van minderjarigen tot ontucht op het spel staat.

Bepaalde herbergen, zonder daarvoor speciaal onder de toepassing van de wet te vallen, worden bezocht door homoseksuelen van beider kunne. Een ervan baarde opspraak ongeveer een jaar geleden in de Korte Meire, door het groot aantal personen die erbij betrokken waren. De man, een gewezen rijkswachter had voorliefde voor de mannen, zijn echtgenote leverde zich over aan lesbisme.

Speelhuizen

Het verdienen van groot geld met de naoorlogse handel is voorbij. Wie gemakkelijk verdient, geeft gemakkelijk uit. Het omgekeerde is ook waar. 't Is dan ook een verschijnsel dat thans geldspel minder vaak voorkomt dan een tiental jaar geleden. De thans bestaande geldspelen (de inzetten zijn ten andere veel minder hoog) beperken zich, voor zoveel dit wordt vastgesteld, tot kaartspelen, waar het geld vervangen wordt door speelpenningen waar een conventionele waarde aan gegeven wordt. Een herberg waar dit vroeger gebeurde, gelegen rond het Arteveldeplein, werd na lange bewakingen uiteindelijk van deze beroepsspeler gezuiverd. Rond de veemarkt zou 's dinsdags nog geldspel gehouden worden in de late avonduren en vooral in de private vertrekken van de herbergen. Dit vaststellen is een gans ander probleem.

Dancings

In de stad Gent zijn officieel 70 dancings waar regelmatig gedanst wordt en waar de 'baas' de speciale taks daartoe door de stad opgelegd, betaalt (afb. 4 en 5). De meeste zijn slechts herbergen die min of meer tot dancing zijn ingericht. Deze zijn dan ook gelegen in de volksbuurten. Het Zuidkwartier heeft er nochtans 19 waarvan 15 werkelijke dancings zijn. Buiten al deze dancings vindt men dansscholen waar de 'leerlingen' regelmatig samenkomen voor werkelijke danspartijtjes onder voorwendsel van oefening of aanleren van nieuwe danspassen. Deze 'lessen' worden veelal gevolgd door zeer jonge lieden (12 à 14 Jaar) en 't is zo dat een private instelling, met politieke achter-

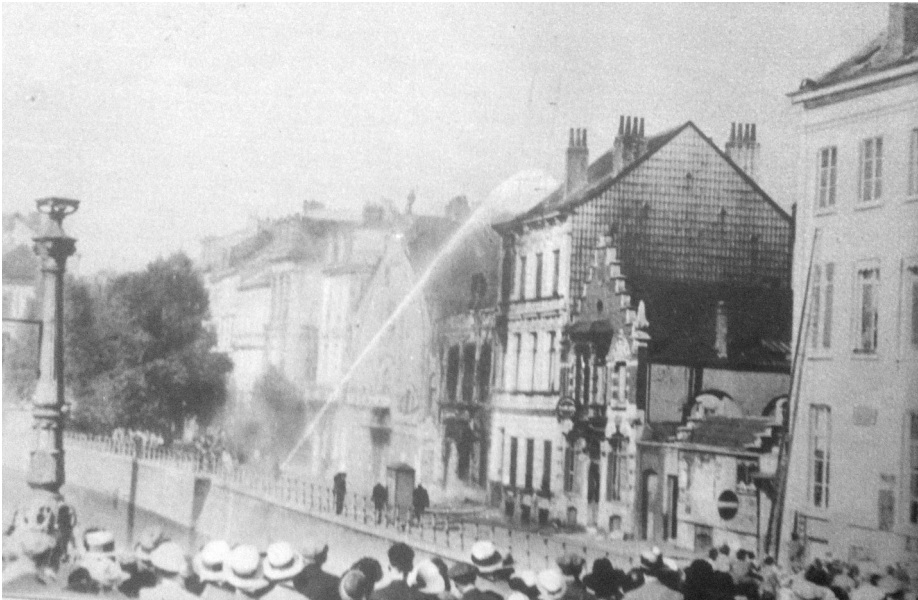
Afb. 4. Dancing l'Escale aan de Franklin Rooseveltlaan bij het Frankrijkplein.
Met vrachtwagen van bierleverancier Meiresonne voor de deur.
(foto vermoedelijk jaren 1950, coll. Vollaert).

grond in de Wondelgemstraat zo'n instelling heeft. Op geklop wordt de deur geopend, de lidkaart (5 Fr. per maand) vertoond en binnengelaten. De nachtbars zijn ook meestal dansinrichtingen. Hun privaat karakter laat er dit toe. Wat er de moreel aan wint is meer dan problematiek.

Een algemene opmerking nopens de dancings is dat thans de bezoekers van deze instellingen (die meestal werken op zaterdagen, zondagen en maandagen) zeer jonge lieden zijn. Het gemeentereglement voorziet een minimumleeftijd van 18 jaar, doch deze verordening wordt praktisch nooit geëerbiedigd. De uitbaters vinden hun meeste klanten (ik zeg niet hun beste klanten want daarvoor ontbreekt hen geld) tussen de jonge lieden van 16 tot 20 jaar en de meisjes van 15 tot 18 jaar. Men mag niet zeggen dat dancings thans speciaal een invloed hebben op de rechtstreekse criminaliteit, doch vele zedendelicten vinden aldaar ten minste een oorsprong.

Bioscoop

Laatst gekomen der schone kunsten heeft de bioscoop zeker een reuzeninvloed op gans de bevolking. Gent telt 26 kinemazalen die dagelijks filmen afrollen. Ze beschikken in totaal over 16.900 zitplaatsen. Wekelijks krijgen deze cinema's in de winter 85.750 bezoeken en in de zomer 77.800 bezoeken. De meest bezochte zijn: CAPITOLE 1679 zitplaatsen met wekelijks 13000 winter- en 11200 zomerbezoeken, ELDORADO: 608, 4.000 en 4.200, MAJESTIC: 960, 9.000 en 8000, PLAZA: 562, 4.800 en 5.500, REX: 700, 3.500 en 5500, CENTURY: 775, 6.200 en 4.800; VOORUIT: 1500, 8.000 en 10.000, CITY: 540, 4.100, en 4.000, ROYAL 800, 4.000 en 4.300, NOVY: 560, 3.000 en 4.500 en LEOPOLD 400, 3400 en 2600.

Afb. 5. Een felle brand brak uit op 7 juli 1934 in de nachtbar Pingouin aan de Kuiperskaai. Ook de naastgelegen zaal Scala, ex Coliseum, werd verwoest en stortte in (*De Stad* dd. 13 juli, knipsel in de collectie Vliegende Bladen, DSMG). Met de pompiers in volle actie. Het weekblad voegt er aan toe: 'Tevens kan men zich rekenschap geven van den machtigen volkstoeloop'. De brandramp bracht een blijvende klap toe aan het uitzicht van deze populaire uitgangsbuurt, maar het nachtleven floreerde verder in de kelder(s) en op de zolder(s).

Indien ik deze laatste kleine onartistieke zaal vernoem, is dit wel om het heel speciaal karakter der afgerolde prenten. Allen zijn of in werkelijkheid of volgens de er aangegeven propaganda van de meest gewaagde op zedelijk gebied. Kenschetsend veel personen per auto bezoeken deze zaal en zelfs heel wat

Nederlanders. Al de filmen zijn er verboden voor kinderen.

De invloed van de kinema is reeds zoveel besproken en door personen die zeker speciaal bevoegd zijn dat ik het probleem hier niet zal aansnijden. Maar heeft de film invloed op de misdadigheid? We stellen vast dat hoe meer de bioscopen bezocht worden (dus ook door kinderen) hoe groter de kindermisdadigheid wordt. In Frankrijk werden in 1936 circa 10.000 kinderen voor de kinderrechtters gedaagd. In 1946 bedroeg dit cijfer circa 30.000. Deze cijfers zijn natuurlijk hoog opgedreven door de oorlogsomstandigheden doch men stelt vast dat in alle gevallen van kindermisdadigheid (dit kon ik ook in de B.O.B./Gent persoonlijk horen van de jonge verdachten) de daders regelmatige bezoekers zijn van kinema's, met een gemiddeld van 2 tot 3 wekelijkse bezoeken.

Zekere kinemazalen zijn veel bezocht door onregelmatige koppels die er zich overleveren tot de meest gewaagde liefdesuitingen. De zaal V. werd een paar jaren geleden bezocht door jonge kerels en meisjes die er de onnoemelijkste zedenzaken verrichtten zonder er zich speciaal voor te schamen. Hetzelfde gebeurde in de zaal L... Sommige bioscopen zijn echte 'rendez-vous' plaatsen. Ik citeer het geval van de Ce.. en de P.. alwaar de 'ouvreusen' mits betaling van een goede fooi heren naast alleen komende dames plaatsen, dames die deze zalen bezoeken om er in het donkere voor hen speciale genietingen te zoeken.

De invloed van de kinema op de criminaliteit is zeer groot. Het merendeel der mensen, bij het betreden der bioscoopzalen verliest werkelijk alle kritische geest en gulpt in al wat voorgedragen wordt. De werkelijkheid is er zo benaderd en in 't algemeen de straf van de slechte zo op 't nippertje toegepast, dat de laagste menselijke instincten toch gaan denken dat in zulke gevallen (met wat 'verbeteringen' door hen gevonden, aangebracht) de strafloosheid hoogst waarschijnlijk is.

Lectuur

De boeken- en gazethuisjes tonen steeds meer en meer verleidelijke lectuur. Het komt er maar niet op aan dat de zeden een deukje krijgen, 't is schoon of aantrekkelijk of 'leerzaam' voorgesteld. Het is dan ook niet te verwonderen dat ik eens in een geval van poging tot verkrachting als antwoord kreeg van de dader: "Maar dat is toch niet strafbaar, een boek uit Indië dat ik las, legde dat uit als een manier om liefde te beoefenen". Dit ging dan nog in de gedachte van die jongeling door als een bewijs van zuivere liefde!

De Belgische wet is onmachtig tegen zulke lectuur uitgenomen voor deze die uit het buitenland ingevoerd wordt. In een Uitleenbibliotheek uit de B...straat

te Gent werden circa 40 boekdelen gevonden die op deze soort indexen voortkwamen. De uitlener, zeer praktische mens, had van iedere klant een leesfiche. Sommige van deze fichen droegen in een hoek de letters V.B. Om uitleg gevraagd verklaarde hij dat deze mensen speciaal om 'vuile boeken' verzochten. Het was zeker niet in de gedachte van Gutenberg zijn uitvinding daarvoor te gebruiken. Gespecialiseerde weekbladen (detective, Police Magazine enz.) hebben ook een verderfelijke invloed op de criminele instincten van de mens. Alles wordt er zo van naaldeken tot dradeken uiteengelegd dat het bijna een brevier vormt voor wie zoekt een strafbare daad te begaan met een maximum kans van ongestraftheid.

Sport en spel

Dat sport geen rechtstreekse invloed heeft op de criminaliteit wordt door ieder goeddenkend mens bij 't eerste opzicht aangenomen. Sport, openluchtspel, is meer een competitie, een vergelijking met zijn makker of tegenstrever. Sport behelst in zich een sportieve dus gentlemanlike karakter. Alleen zou men kunnen aanhalen dat hier en daar deze competitiegeest aanzet tot lichte geweld-daden, daden die ook niet zeer algemeen zijn zo de sportgroeperingen goed geleid zijn.

Bij sport komt spel en meer bijzonder de pronostieken en andere geldspelen. Zo er sommige onder toepassing vallen van de wet, zijn de meeste tamelijk onbeduidend. Het gemakkelijk geld verdienen is voor vervlogen tijden en dus het gemakkelijk uitgeven is ook meer beperkt. Sommige herbergen nochtans rond Gent-Zuid of de Veemarkt zijn er in gespecialiseerd voor zover ze niet opgerold werden door de politiediensten. Deze instellingen zetten de verwonde of ziekelijke spelers aan geld bijeen te krijgen op alle manieren: misbruik van vertrouwen en gelijkaardige onrechtstreeks toe-eigeningen worden aangewend om toch maar 't geld bijeen te krijgen.

Laten we maar dit hoofdstuk besluiten met de pessimistische Gentse vaststelling: God, geld en geilheid beheersen de wereld.

Naschrift

Voor de situering van dit derde deel van het rapport van rijkswachtcommandant Rys over dit onderwerp uit 1955, zie: GT 2017 nr. 3. Onze bijzondere dank aan Maurice Vollaert voor het beschikbaar stellen van de hierbij gereproduceerde foto's (afb. 1 - 4).